

SÅNGLÄRA 1.0

LÄRARHANDLEDNING

DVD 15

Gunno Klingfors

© KULTURKAPITAL AB 2016

INLEDNING

Sånglära 1.0 vänder sig till den som vill veta mer om olika aspekter av sång. Grundtanken har varit att sammanfatta det viktigaste. Men varje lärare måste göra ett urval med utgångspunkt från rådande förutsättningar (tid, förkunskaper etc.). Avsikten var att göra en lightversion, men det visade sig att skillnaderna mellan olika skolor idag är så stora att det är omöjligt att göra urval som passar alla.

Flera lärarutbildningar har klassisk sång som teknisk och därmed i viss mån estetisk utgångspunkt. Inte bara för klassisk sång, utan även för exempelvis musical- och mikrofonång. Det här är en introduktion till sång i vid mening, så framställningen är genreoberoende och utgår inte från något speciellt sångsätt.

Att körsång inte berörs närmare beror på att körsångare i grund och botten använder samma tekniker som solister vare sig det gäller traditionell körsång, gospelkör eller något annat.

Huvudsyftet med del 2–3 är i första hand att visa att det finns och har funnits många sångsätt utöver de som dominerar i dagens Sverige (mikrofonång och klassisk sång). Ett annat syfte är att visa att sång och musik återspeglar samhället, och därför ständigt förändras.

I översiktliga framställningar måste man övergeneralisera. Ett typexempel är indelningen i låg- och högandning. Den är överdriven eftersom sångare som regel använder både och. Det handlar egentligen om vilket andnings sätt som dominerar, inte om antingen eller.

Praktiskt

Kopiera allt material till en mapp så det blir lätthanterligt. Vad gäller PDF-filerna för skärmläsning är det viktigt att anpassa dem efter den enhet som används. I paddor fungerar sidvisning i A5 bäst. På en större skärm fungerar liggande A4 med uppslagsvisning bäst.

Detta kan inte förinställas, utan man måste själv välja visningsalternativ.

DEL 1: SÅNGLÄRA

Syftet är att så kortfattat som möjligt redogöra för hur sångrösten fungerar. Lgr/gy 11 tolkas på väldigt många sätt, men det råder ingen tvekan om att kunskap om sång och grundläggande röstlära tillhör det som eleverna ska ha kunskap om på såväl grundskola som gymnasium.

Utvärderingsfrågor

1. Sammanfatta skillnaderna mellan mäns och kvinnors röster efter puberteten/målbrottet.
2. Vilka praktiska konsekvenser har dessa skillnader.
3. Förklara skillnaden mellan köns- och genusbetingade skillnader.
4. Alla musikinstrument kräver en generator, en vibrator och resonanser. Berätta vad som är generator och vibrator när man sjunger och var resonanserna skapas.
5. Hur går det till när lungorna fylls med luft – de är ju passiva?
6. Vilka muskler styr utandningen.
7. Hur fungerar diafragman?
8. Vad menas med fonation?
9. Man skiljer på 4 olika fonationssätt. Vilka?
10. Beskriv kort skillnaden mellan bröströst och falsett.
11. Vad betyder resonans?
12. Var bildas sångarens resonanser?
13. Varför är sångarens resonanser viktiga?
14. Vad menas med artikulatorer?
15. Vilka är de viktigaste artikulatorerna?

DEL 2: OLIKA SÅNGSÄTT

Pöängen med denna del är att eleverna ska få kontakt med sångsätt de sällan kommer i kontakt med. Att vidga vyerna.

Dela in klassen i olika grupper och låt dem redogöra för valda delar. Utnyttja att förslagen på Youtube gör att man automatiskt kan komma i kontakt med ny musik och annorlunda sångsätt. Låt dem analysera sångsätten vad gäller exempelvis fonation. Det skärper lyssnandet.

Utvärderingsfrågor

1. Hur länge har människans hållit på med sång?
2. Varför sjunger vi?
3. Hur skulle man kunna definiera sång? Motivera svaret.
4. Ge minst ett konkret exempel på hur ett samhälle kan återspeglas i sång.
5. Vilket sångsätt är bäst?
6. Hur lär man sig i allmänhet att sjunga?
7. Hur lär man sig i allmänhet sånger?
8. I vilken världsdel finns de tekniskt skickligaste sångarna? Motivera svaret.
9. I länder som Kina, Japan och Korea har man medvetet försökt bevara gamla sångsätt. Vad tror du det beror på?
10. Vad tycker du är typiskt för euro-amerikansk sång jämfört med sång i resten av världen?
11. Vad tror du det beror på att det finns så många olika sångsätt?

DEL 3: SÅNGHISTORIA

Huvudsyftet är att kortfattat presentera en del av vad man tror sig veta om äldre tiders sång. Däremot handlar det inte om olika typer av vokalmusik, kända kompositörer m.m. Det ingår i traditionell klassisk musikhistoria.

Dela in klassen i olika grupper och låt dem redogöra för valda delar. Utnyttja att förslagen på Youtube gör att man automatiskt kan komma i kontakt med ny musik och annorlunda sångsätt. Låt dem analysera sångsätten vad gäller exempelvis fonation. Det skärper lyssnandet.

Utvärderingsfrågor

1. Hur har människans fysiska förutsättningar för sång förändrats de senaste 40 000 åren?
2. Varför har kastratsångare haft en så framträdande roll i vårt samhälle?
3. Vad är huvudförklaringen till att så få europeiska kvinnor kunnat arbeta yrkesmässigt med sång sedan 300-talet?
4. När började kvinnor få en mer framträdande roll i europeisk sång?
5. När fick modern klassisk sång genomslag?
6. Varför skedde det just då?
7. Vad är mest typiskt för nutida klassisk sång?
8. När började man sjunga i mikrofon med PA-förstärkning?
9. På vilket sätt revolutionerade mikrofonen sång?